

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

**Методичні рекомендації
до практичних робіт та самостійної роботи з
дисципліни «Екологічне інспектування» для
студентів спеціальності 101 Екологія (ОР магістр)**

м. Івано-Франківськ 2021

*Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету природничих наук як навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 101 Екологія (ОР магістр)
(протокол засідання Вченої ради № _ від _____ 2021 року)*

Автор:

Мельниченко Галина Михайлівна – кандидат біологічних наук, викладач (м. Івано-Франківськ).

Рецензенти:

Миленька М.М. – кандидат біологічних наук, доцент, завідувачка кафедри біології та екології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

Клід Віктор Васильович – кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри лісового і аграрного менеджменту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

Мельниченко Г.М. Методичні рекомендації до практичних робіт та самостійної роботи з дисципліни «Екологічне інспектування» для студентів спеціальності 101 Екологія (ОР магістр) – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. – 39.

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021
©Мельниченко Г.М., 2021

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Екологічне інспектування» належить до вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки. Екологічне інспектування, як вид практичної діяльності є одним із завдань, що реалізується Державною екологічною інспекцією. Метою екологічного інспектування є запобігання, встановлення та усунення правопорушень природоохоронного законодавства, що виникають або можуть виникнути під час здійснення господарської діяльності підприємств або окремих громадян.

Мета та цілі навчальної дисципліни.

Метою дисципліни є формування теоретичних знань і практичних навичок у сфері організації і здійснення природоохоронного інспектування; навчитися кваліфіковано вирішувати завдання, що пов'язані з раціональним використанням і охороною природних ресурсів; вміти визначати ступінь і характер впливу антропогенного об'єкту на навколишнє середовище та дотримання суб'єктами господарювання вимог природоохоронного законодавства, норм і правил у галузі охорони природи для вжиття заходів по усуненню виявлених порушень та попередженню негативного впливу на довкілля.

Цілями дисципліни є:

- аналізування та виявлення негативних тенденцій у використанні природних ресурсів;
- кваліфікування екологічного правопорушення за конкретними видами діяльності;
- набуття практичних навичок здійснення державного екологічного контролю за охороною та раціональним використанням водних ресурсів, атмосферного повітря, земельних ресурсів, лісів та рослинних ресурсів, тваринного світу, дотриманням заповідного режиму, здійснення прикордонного екологічного контролю тощо.

Методичні рекомендації до практичних робіт та самостійної роботи з дисципліни «Екологічне інспектування»

Успішність засвоєння матеріалу з дисципліни «Екологічне інспектування» значною мірою залежить від ретельності підготовки до практичних занять і організації самостійної роботи студентів. Ґрунтовне засвоєння програмного матеріалу потребує опрацювання кількох літературних джерел зі списку рекомендованої літератури. Для підготовки до практичних занять та здійснення самостійної роботи студентам рекомендується ознайомитися з нормативно-правовою базою та навчально-методичною літературою, а також публікаціями з періодичних видань.

При вивченні навчального матеріалу необхідно використовувати звіти екологічних служб підприємств, нормативно-правові документи України з питань екології та раціонального природокористування.

Система методів оцінювання складається із двох видів контролю: поточного та підсумкового.

Поточний контроль включає:

- тестування – така форма контролю дозволяє перевірити підготовку студентів до кожного заняття; проводиться регулярно на вибірковій основі;
- творчі завдання – проводиться з метою формування вмінь і навичок у студентів практичного спрямування, формування сучасного наукового мислення, вміння приймати відповідальні та ефективні рішення;
- самостійна робота – така форма контролю дозволяє виявити вміння чітко, логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння працювати самостійно;
- індивідуальна науково-дослідна робота студентів (презентації дослідно-проектних робіт, звіти про розробку комплексних проектів, контрольні роботи,) – проводиться протягом семестру з метою отримання практичних навичок та умінь щодо використання та опрацювання наукових джерел, написання статей, тез, оформлення звітів, розробка презентаційного матеріалу, використання теоретичних та емпіричних методів дослідження.

Упродовж поточного контролю, на практичних заняттях, студент може максимально отримати 50 балів (25 балів – за усні відповіді на практичних заняттях, 10 балів – за індивідуальну науково-дослідну роботу, 15 – за підсумкову контрольну роботу).

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену (максимальна оцінка – 50 балів). Форма здачі екзамену: письмова з усним захистом. Підсумкова оцінка розраховується за сумою накопичених впродовж вивчення дисципліни балів (Таблиця 1).

Таблиця 1

Поточне тестування та самостійна робота												Індивідуальна науково-дослідна робота	Підсумкова контрольна робота	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1															
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12				
5		5		5		5		5		5		10	10	50	100

T1, T2 ... T12 – теми практичних занять.

Впродовж вивчення дисципліни студент зобов'язаний:

- систематично відвідувати заняття;
- вести конспекти лекцій і практичних занять;
- брати активну участь в роботі на практичних заняттях;
- виконувати тестові завдання;
- виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання.

У підсумковій письмовій контрольній роботі студент повинен продемонструвати уміння синтезувати теоретичні і практичні знання, отримані в межах одного змістового модуля. Під час підсумкового модульного завдання розглядаються контрольні питання, тести, ситуаційні задачі, запропоновані у

методичних розробках для студентів, здійснюється контроль практичних навиків і умінь за темами змістового модуля. Усі відповіді повинні бути подані чітко, грамотно, у заданій послідовності.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення всіх тем навчальної дисципліни. До підсумкового контролю допускаються студенти, які були присутні на більше 50% занять і набрали мінімум 25 балів за роботу на практичних заняттях. Студентам, які мали пропуски лекційних чи практичних занять, дозволяється ліквідувати заборгованість на протязі наступних після пропуску двох тижнів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

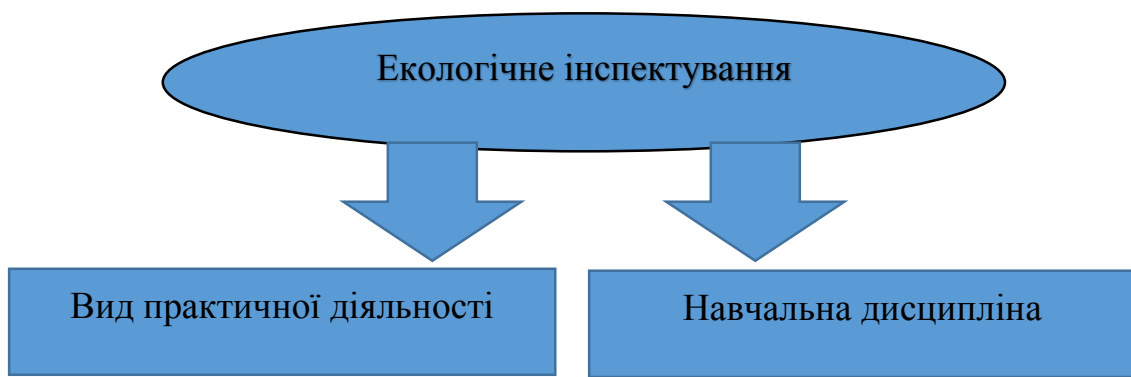
Тема №1

Екологічне інспектування як вид практичної діяльності з охорони навколишнього середовища та навчальна дисципліна.

Практичне заняття №1

Мета: розглянути екологічне інспектування як вид практичної діяльності з охорони навколишнього середовища та навчальну дисципліну.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Екологічне інспектування – комплекс заходів, які здійснює орган управління щодо підпорядкованих підрозділів з метою визначення стану дотримання екологічного законодавства.

Екологічне інспектування – це перевірка виконання природоохоронних, природоресурсних, екологічнобезпечних вимог підприємствами, організаціями, установами, громадянами. Об'єктами природоохоронного (екологічного) інспектування є природне середовище, антропогенний вплив на довкілля, діяльність міністерств, відомств, організацій і установ з охорони та раціонального використання природних ресурсів, а також оздоровлення НПС, дотримання природоохоронного, природоресурсного, екологічнобезпечного законодавства.

Екологічне інспектування – навчальна дисципліна, яка належить до вибіркової дисципліни циклу професійної підготовки. Обсяг навчальної дисципліни становить 6 кредитів ЄКТС, 180 год.

Екологічне інспектування – це навчальна дисципліна, що вивчає взаємовідносини між об'єктами та суб'єктами господарювання, антропогенний вплив на середовище існування біорізноманіття і стан природних ресурсів, порядок визначення збитків, завданих довкіллю. Екологічне інспектування встановлює закономірності у взаємовідносинах між людиною, об'єктами господарювання, живими організмами і довкіллям, а також визначає порядок застосування законодавчих і нормативних документів у природоохоронному контролі, при оцінюванні екологічного стану об'єктів, ступеню і характеру їх впливу на довкілля, дотримання цими об'єктами вимог законодавства, норм і правил у галузі охорони природи для своєчасного вжиття заходів по усуненню виявлених порушень та попереджень негативного впливу на довкілля.

Відповідно до ОПП «Екологія» (ОР магістр) студенти при вивченні дисципліни «Екологічне інспектування» набувають таких загальних (ЗК) та спеціальних (СК) компетентностей:

ЗК02. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

СК18. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

Програмні результати навчання

ПР13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

ПР15. Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог.

Рекомендована література

1. Клименко М.О., Прищепка А.М., Стецюк Л.М. та ін. Екологічне інспектування: Підручник / М.О. Клименко, А.М. Прищепка, Л.М. Стецюк, О.А Брежицька. – Херсон: ОЛДІПЛЮС, 2014. -400 с.
2. Свояк Н.І. Екологічне інспектування. – Черкаси: Вертикаль, Видавець Кандич С.Г. – 2008. – 464 с.
3. Освітньо-професійна програма «Екологія» перший (магістерський) рівень. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019.

Питання для самоперевірки

1. Що таке екологічне інспектування?
2. Що є об'єктом та предметом вивчення дисципліни «Екологічне інспектування»?
3. Які компетентності формуються в результаті вивчення дисципліни «Екологічне інспектування»?

Практичне заняття №2

Законодавче забезпечення екологічного інспектування.

Мета: ознайомитися з нормативно-правовою базою екологічного інспектування.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Ключовим нормативно-правовим актом, який регулює діяльність Державної екологічної інспекції (ДЕІ) України є Положення про Державну екологічну інспекцію України, яке затверджено постановою КМУ від 19 квітня 2017 р. № 275. Відповідно до Положення, ДЕІ України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів і який реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів. У вище вказаному Положенні висвітлені основні аспекти діяльності ДЕІ України.

Держекоінспекція у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Нормативно-правова база екологічного інспектування (кодекси, основні ЗУ та положення)

- Конституція України
- Про охорону навколишнього природного середовища
- Про відходи
- Кодекс України "Про надра"
- Земельний кодекс України
- Лісовий кодекс України
- Водний кодекс України
- Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року
- Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення
 - Про поводження з радіоактивними відходами
- Про охорону атмосферного повітря
- Про природно-заповідний фонд України
- Про мисливське господарство та полювання
- Про тваринний світ
- Про рослинний світ
- Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»
- Положення про Державну екологічну інспекцію України
- Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля
- Положення про територіальні та міжрегіональні територіальні органи Держекоінспекції.

Вичерпний перелік нормативно-правових актів та нормативних документів, відповідно до яких регулюється діяльність у галузі екологічного інспектування доступний за покликанням: <https://www.dei.gov.ua/posts/689>

Рекомендована література

1. Клименко М.О., Прищепа А.М., Стецюк Л.М. та ін. Екологічне інспектування: Підручник / М.О. Клименко, А.М. Прищепа, Л.М. Стецюк, О.А Брежицька. – Херсон: ОЛДПЛЮС, 2014. -400 с.
2. Положення про Державну екологічну інспекцію. – Затверджено постановою КМУ в від 19 квітня 2017 р. № 275. (Редакція від 01.01.2021).
3. Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля. – Затверджено наказом Мінприроди 20 березня 2002 р. N 276/6564. (Редакція від 06.07.2012).
4. Про затвердження Положення про територіальні та міжрегіональні територіальні органи Держекоінспекції. . – Затверджено наказом Міністерства енергетики та захисту довкілля України від 07 квітня 2020 р., №548. (Редакція від 25.05.2021).

Питання для самоперевірки

1. Назвіть основні закони, які регулюють відносини у сфері екологічного інспектування.
2. Назвіть основні підзаконні НПА, які регулюють відносини у сфері екологічного інспектування.
3. Основний нормативно-правовий акт який регулює діяльність Державної екологічної інспекції, основні положення.
4. Який нормативно-правовий акт регулює діяльність громадських інспекторів з охорони довкілля?

Практичне заняття №3

Структура Державної екологічної інспекції

Мета: ознайомитися із структурними підрозділами Державної екологічної інспекції та їхньою діяльністю

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

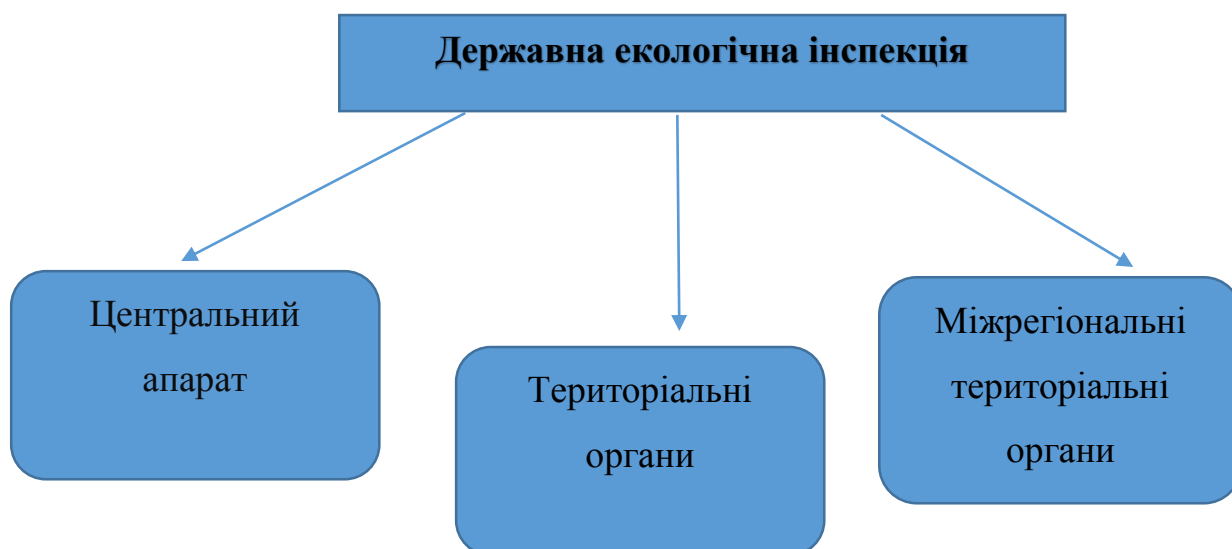

Рис. 2. Структура ДЕІ

1. Керівництво Державної екологічної інспекції України:

Голова Державної екологічної інспекції України

Перший заступник Голови Державної екологічної інспекції України

Заступник Голови Державної екологічної інспекції України

2. Управління державного екологічного нагляду (контролю) природних ресурсів:

2/1. Відділ державного екологічного нагляду (контролю) земельних ресурсів

2/2. Відділ державного екологічного нагляду (контролю) надр

2/3. Відділ державного екологічного нагляду (контролю) водних ресурсів

3. Управління державного екологічного нагляду (контролю) біоресурсів:

3/1. Відділ державного екологічного нагляду (контролю) лісів та рослинного світу

- 3/2. Відділ державного екологічного нагляду (контролю) тваринного світу та біоресурсів
- 3/3. Сектор державного екологічного нагляду (контролю) природно-заповідного фонду
- 4. Управління державного екологічного нагляду (контролю) промислового забруднення:
 - 4/1. Відділ державного екологічного нагляду (контролю) атмосферного повітря
 - 4/2. Відділ державного екологічного нагляду (контролю) за поводженням з відходами та небезпечними хімічними речовинами
 - 4/3. Відділ державного екологічного нагляду (контролю) промислового забруднення
 - 4/5. Відділ інструментально-лабораторного контролю
- 5. Управління організаційної діяльності:
 - 5/1. Відділ організаційно-аналітичної діяльності
 - 5/2. Відділ документування та контролю
 - 5/3. Відділ ресурсного забезпечення та експлуатації
 - 5/4. Сектор взаємодії з громадськістю та ЗМІ
- 6. Управління по роботі з персоналом:
 - 6/1. Відділ кадрової роботи
 - 6/2. Відділ розвитку та добору персоналу
 - 6/3. Головний спеціаліст з питань мобілізаційної роботи та цивільного захисту - Даніліна Катерина Костянтинівна
- 7. Відділ правового забезпечення
 - 7/1. Сектор нормативно-експертної роботи
- 8. Відділ бухгалтерського обліку та фінансів
- 9. Сектор державного ринкового нагляду
- 11. Сектор взаємодії з центральними органами виконавчої влади та місцевого самоврядування
- 12. Сектор з питань запобігання та виявлення корупції

13. Сектор з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації (CDTO)
14. Сектор міжнародної співпраці та протокольних заходів
15. Головний спеціаліст з питань контролю виконання заходів нагляду (контролю)
16. Головний спеціаліст з питань організації та проведення процедур закупівель
17. Офіс центрального апарату Державної екологічної інспекції України в м. Кривий Ріг

1. Державна екологічна інспекція Столичного округу
2. Державна екологічна інспекція Центрального округу
3. Державна екологічна інспекція Поліського округу
4. Державна екологічна інспекція Придніпровського округу (Дніпропетровська та Кіровоградська області)
5. Державна екологічна інспекція Південно-Західного округу (Миколаївська та Одеська області)
6. Державна екологічна інспекція Південного округу (Запорізька та Херсонська області)
7. Державна екологічна інспекція Карпатського округу

Рекомендована література

1. Положення про Державну екологічну інспекцію. – Затверджено постановою КМУ в від 19 квітня 2017 р. № 275. (Редакція від 01.01.2021).
2. Про затвердження Положення про територіальні та міжрегіональні територіальні органи Держекоінспекції. . – Затверджено наказом Міністерства енергетики та захисту довкілля України від 07 квітня 2020 р., №548. (Редакція від 25.05.2021).

3. Офіційний веб-портал Державної екологічної інспекції України. Режим доступу: <https://www.dei.gov.ua/posts/689>

Питання для самоперевірки

1. Назвіть основні структурні підрозділи ДЕІ.
2. Охарактеризуйте структуру центрального апарату ДЕІ.
3. Назвіть міжрегіональні територіальні органи ДЕІ.
4. Хто очолює ДЕІ України?
5. Охарактеризуйте структуру керівництва ДЕІ України.

Практичне заняття №4

Основні повноваження Державної екологічної інспекції України. Права та обов'язки Державної екологічної інспекції та її посадових осіб

Мета: ознайомитися з повноваженнями, основними функціями, правами та обов'язками Державної екологічної інспекції України.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Держекоінспекція відповідно до покладених на неї завдань:

- 1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністрові захисту довкілля та природних ресурсів;
- 2) здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами - нерезидентами вимог законодавства:

3) проводить перевірки (у тому числі документальні) із застосуванням інструментально-лабораторного контролю, складає відповідно до законодавства акти за результатами здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства з питань, що належать до її компетенції, надає обов'язкові до виконання приписи щодо усунення виявлених порушень вимог законодавства та здійснює контроль за їх виконанням і здійснює лабораторні вимірювання (випробування);

3-1) здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;

4) надає центральним і місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування приписи щодо зупинення дії чи анулювання в установленому законодавством порядку дозволів, ліцензій, сертифікатів, висновків, рішень, лімітів, квот, погоджень, свідоцтв на спеціальне використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, поводження з небезпечними хімічними речовинами, транскордонне переміщення об'єктів рослинного і тваринного світу (у тому числі водних живих ресурсів), а також щодо встановлення нормативів допустимих рівнів шкідливого впливу на стан навколишнього природного середовища;

вносить до відповідного органу ліцензування подання про позбавлення ліцензіата права на провадження виду господарської діяльності;

5) звертається до суду із позовом щодо:

обмеження чи зупинення діяльності суб'єктів господарювання і об'єктів незалежно від їх підпорядкування та форми власності, якщо їх експлуатація здійснюється з порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, вимог дозволів на використання природних ресурсів, з перевищенням нормативів гранично допустимих викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин, впливу фізичних та біологічних факторів, лімітів скидів забруднюючих речовин;

визнання протиправними дій чи бездіяльності фізичних і юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців, органів державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових осіб, про визнання недійсними індивідуальних

актів або їх окремих частин, правочинів, що порушують вимоги законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

5-1) звертається з поданням про зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами у разі порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища під час користування надрами в установленому порядку;}

5-2) вимагає затримання судна в установленому законом порядку;

б) вносить у встановленому порядку центральним органам виконавчої влади, їх територіальним органам, місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування вимоги щодо приведення у відповідність із законодавством прийнятих ними рішень з питань, що належать до компетенції Держекоінспекції;

7) складає протоколи про адміністративні правопорушення та розглядає справи про адміністративні правопорушення, накладає адміністративні стягнення у випадках, передбачених законом;

8) пред'являє претензії про відшкодування шкоди, збитків і втрат, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства з питань, що належать до її компетенції, та розраховує їх розмір, звертається до суду з відповідними позовами;

9) вживає в установленому порядку заходів досудового врегулювання спорів, виступає позивачем та відповідачем у судах;

10) вживає відповідно до закону заходів щодо припинення самовільного користування надрами та забудови площ залягань корисних копалин з порушенням установленого порядку;

11) проводить у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон перевірку дотримання вимог законодавства про радіаційну безпеку в разі виявлення органом (підрозділом) Держприкордонслужби транспортних засобів, вантажів та іншого майна з перевищенням допустимого рівня іонізуючого випромінювання та надає дозвіл або забороняє пропуск через державний кордон транспортних засобів, вантажів та іншого майна за результатами такої перевірки;

- 12) здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних із діяльністю Держекоінспекції, її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління;
- 13) розробляє та бере участь у розробленні проектів законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та інших актів законодавства з питань, що належать до її компетенції;
- 14) організовує науково-технічну, інвестиційну, інформаційну, видавничу діяльність;
- 15) здійснює міжнародне співробітництво, забезпечує виконання зобов'язань, узятих за міжнародними договорами України, з питань, що належать до її компетенції, бере участь у підготовці міжнародних договорів України та відповідно до законодавства укладає міжнародні договори України міжвідомчого характеру;
- 16) забезпечує інформування громадськості про реалізацію державної політики з питань, що належать до компетенції Держекоінспекції;
- 17) бере участь у формуванні державного замовлення на підготовку фахівців у відповідній сфері;
- 18) здійснює функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;
- 19) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Рекомендована література

1. Положення про Державну екологічну інспекцію. – Затверджено постановою КМУ в від 19 квітня 2017 р. № 275. (Редакція від 01.01.2021).
2. Про затвердження Положення про територіальні та міжрегіональні територіальні органи Держекоінспекції. . – Затверджено наказом Міністерства енергетики та захисту довкілля України від 07 квітня 2020 р., №548. (Редакція від 25.05.2021).
3. Офіційний веб-портал Державної екологічної інспекції України. Режим доступу: <https://www.dei.gov.ua/posts/689>

Питання для самоперевірки

1. Назвіть основні повноваження ДЕІ.

2. Назвіть основні права ДЕІ.
3. Назвіть основні обов'язки ДЕІ.
4. Хто може бути призначений державним екологічним інспектором?
5. Що повинен знати та вміти державний екологічний інспектор.

Практична робота №6.

Екологічне інспектування стаціонарних джерел забруднення атмосферного повітря.

Мета: ознайомитися з процедурою екологічного інспектування стаціонарних джерел забруднення.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Всі об'єкти, які в процесі виробничої діяльності здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, підлягають інспекційним перевіркам.

У процесі перевірки стаціонарних джерел забруднення повинні бути розглянуті матеріали з таких питань:

- інвентаризація джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферу. Кількість визначених (організованих, неорганізованих джерел викидів, оснащених газоочисними установками(ГОУ)). Кількість джерел викидів, що вимагають оснащення ГОУ. Карта-схема підприємства з нанесеними на ній джерелами викидів. Відповідність нумерації джерел викидів на карті-схемі і в матеріалах інвентаризації;

- санітарно-технічний звіт по обстеженню вентиляційних систем, відповідність його матеріалам інвентаризації;

- статистична звітність по формі 2-ТП(повітря). Яким методом вона складається (по матеріалах інвентаризації, балансовим, розрахунковим по методиках, чи враховуються реальні обсяги випуску продукції, стан виконання заходів, час роботи ГОУ та їх ефективність);

- дозволи на викиди забруднюючих речовин в атмосферу за минулий, поточний і наступний роки, ким видані, коли, на основі яких матеріалів; -

матеріали плати за забруднення атмосферного повітря; - план заходів по регулюванню викидів в період несприятливих метеорологічних умов, їх достатність і стан виконання; - матеріали відомчого лабораторного контролю рівнів забруднення атмосферного повітря в межах санітарнозахисної зони;

- інші документи з питань охорони атмосферного повітря.

Отримавши ці документи, інспектор зобов'язаний провести їх аналіз, порівняти дані, приведені в матеріалах інвентаризації, локальному томі ГДВ, дозволах на викид забруднюючих речовин в атмосферу та лімітах викидів, технологічних регламентах, статзвітності по формі 2- ТП(повітря) даних аналітичного контролю (аналіз вести по джерелах, які вносять основний вклад в загальні обсяги викидів по підприємству), даних аналітичного контролю. В результаті цього необхідно визначити достовірність матеріалів статзвітності по формі 2-ТП (повітря), дотримання дозволених викидів забруднюючих речовин в атмосферу. Скласти порівняльну таблицю цих даних за останні 3 роки.

Наступним етапом роботи інспектора є огляд виробництв підприємства.

При обстеженні виробництв основна увага надається:

- стану роботи технологічного обладнання, його фізичному і моральному зношенню, відповідності сучасним б8 екологічним вимогам, впливу його на навколишнє середовище;

- технічному стану і ефективності роботи газоочисних установок, відповідності фактичних параметрів навантаження паспортним, наявності реєстраційних номерів на ГОУ, інструкцій по експлуатації і обслуговуванню ГОУ, оцінці рівня підготовки обслуговуючого персоналу;

- ходу будівництва повітроохоронних об'єктів, дотриманню термінів будівництва технологічних і повітроохоронних об'єктів, як нових, так і тих, що передбачені заходами по досягненню нормативів ГДВ; - наявності джерел викидів, що потребують оснащення газоочисними установками, чи прийняті технічні рішення з цих питань;

- наявності неврахованих джерел викидів;

- загальному санітарному стану виробництв і території підприємства та іншим питанням. Аналізуючи зібрані документи та інформацію при обстеженні, інспектор зобов'язаний провести розрахунок виявленого наднормативного викиду по відношенню до вказаних величин в дозволах, який може бути за рахунок: - невиконання у встановлені терміни заходів по досягненню нормативів ГДВ; - неефективної роботи газоочисних установок;

- роботи технологічного обладнання при несправних газоочисних установках або їх невикористанні;

- порушення технологічних режимів;

- використання непроектної сировини і палива в технологічних процесах;

- аварійних і залпових викидів забруднюючих речовин в атмосферу, які не передбачені технологічними регламентами виробництв;

- неврахованих джерел викидів тощо.

Наднормативний викид визначається з урахуванням різниці між фактичною та дозволеною кількістю викидів і часу роботи джерела в режимі наднормативного викиду. Термін роботи джерела в режимі наднормативного викиду визначається з моменту виявлення порушення до моменту його усунення, підтвердженого даними контрольної перевірки, з урахуванням фактичного відпрацьованого часу.

Під час повної перевірки підприємства інспектор зобов'язаний ознайомитись з роботою санітарно-промислової лабораторії і при цьому перевірити:

- укомплектованість кадрами відповідної кваліфікації, забезпеченість необхідним приміщенням;

- забезпеченість нормативно-технічною і погодженою методичною документацією з питань визначення концентрацій забруднюючих речовин в промислових викидах і атмосферному повітрі;

- забезпеченість необхідними приладами контролю і обладнанням;

- виконання графіка контролю джерел викидів і стану забруднення атмосферного повітря в санітарно-захисній зоні;

- стан ведення робочих журналів і журналів обліку характеристик стаціонарних джерел забруднення та інші питання роботи санітарно-промислової лабораторії.

Під час перевірки інспектор має право дати завдання санітарно-промисловій лабораторії зробити контрольний вимір викидів забруднюючих речовин в атмосферу по одному або декількох джерелах. При обстеженні підприємств повинні перевірятись транспортні дільниці або цехи.

В акті повинно бути відображено:

- кількість автомобілів з бензиновими двигунами, дизельними та тих, що працюють на газоподібному паливі;

- наявність контрольно-регулювальних пунктів або постів (КРП), їх оснащеність обладнанням, контрольно-вимірювальною апаратурою, можливість роботи в холодну пору року. На підприємствах, що не оснащені КРП, перевіряється наявність договору з іншою організацією, яка проводить визначення вмісту забруднюючих речовин у викидах відпрацьованих газів автомобілів, та періодичність перевірок:

- додержання термінів державної перевірки приладів (не частіше 1 разу на 6 місяців для газоаналізаторів і 1 разу на рік для димомірів);

- наявність необхідної технічної документації; - ведення журналів обліку результатів вимірів, відміток про направлення автотранспортних засобів на ремонт, наявність та дотримання графіку перевірки автотранспорту на вміст оксиду вуглецю, вуглеводнів та димності у відпрацьованих газах автомобілів; - наявність дільниць (постів) по ремонту та обслуговуванню систем живлення і запалення двигунів, їх укомплектованість газоаналітичною апаратурою.

Перевірка вмісту забруднюючих речовин у викидах відпрацьованих газів автомобілів проводиться:

- на підприємствах-виробниках, на контрольно-регулювальному посту та на складі готової продукції;

- на підприємствах, що здійснюють ремонт, технічне обслуговування та експлуатацію автомобілів, на контрольно-регулювальному пункті (посту) та при виїзді (в'їзді) з території підприємства.

При виявленні порушень встановлених стандартами норм вмісту забруднюючих речовин у викидах відпрацьованих газів:

- на підприємствах-виробниках, підприємствах, що здійснюють ремонт та технічне обслуговування, автомобіль відправляється на регулювальні роботи;

- на підприємствах, що здійснюють експлуатацію, автомобіль не допускається до рейсу і направляється на регулювання.

Рекомендована література

1. Клименко М.О., Прищепя А.М., Стецюк Л.М. та ін. Екологічне інспектування: Підручник / М.О. Клименко, А.М. Прищепя, Л.М. Стецюк, О.А. Брежицька. – Херсон: ОЛДІПЛЮС, 2014. -400 с.

2. Свояк Н.І. Екологічне інспектування. – Черкаси: Вертикаль, Видавець Кандич С.Г. – 2008. – 464 с.

3. Інструкція «Про зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві». – Затверджено наказом Мінприроди від 10 лютого 1995 р., №7. (Редакція від 25.05.2018).

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте зміст інспекційної перевірки стаціонарних джерел забруднення.
2. Назвіть основні етапи перевірки стаціонарних джерел забруднення.
3. Як відбувається екологічне інспектування безпосередньо на виробництві підприємства?

Практичне заняття №7

Екологічне інспектування пересувних джерел забруднення атмосферного повітря

Мета: ознайомитися з процедурою екологічного інспектування пересувних джерел забруднення.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вимоги до автомобіля, що підлягає перевірці:

- випускна система автомобіля не повинна мати прогарів, механічних пробоїв і нещільностей, що викликають витікання відпрацьованих газів і підсос повітря;
- пальне і мастильні матеріали повинні відповідати маркам, що рекомендуються підприємством-виробником;
- двигун повинен бути прогрітий до робочої температури охолоджувальної рідини (або моторного масла для двигунів з повітряним охолодженням), вказаної в техпаспорті по експлуатації автомобіля.

Виміри проводяться при нейтральному положенні важеля коробки передач.

Вимоги до вимірювальних приладів:

- для визначення вмісту оксиду вуглецю та суми вуглеводнів у відпрацьованих газах двигунів автомобілів слід застосовувати газоаналізатори безперервної дії, що працюють за принципом інфрачервоної спектроскопії;
- для визначення димності відпрацьованих газів повинен застосовуватись димомір безперервної дії.

Підготовка, обслуговування і експлуатація апаратури повинні проводитись у відповідності з вимогами експлуатаційної документації на даний вид апаратури. Засоби вимірювань повинні мати клейма з діючими строками державної повірки та свідоцтва про повірку.

Методика проведення інструментального контролю токсичності відпрацьованих газів бензинових двигунів автомобілів передбачає визначення:

- вміст оксиду вуглецю і вуглеводнів у відпрацьованих газах двигунів автомобілів який визначають при роботі двигуна на холостому ходу для двох частот обертання колінчатого вала двигуна, встановлених підприємством-виробником;
- вміст оксиду вуглецю і вуглеводнів у відпрацьованих газах автомобілів повинен бути в межах значень, встановлених підприємством -виробником.

Послідовність проведення вимірів:

- встановити важіль перемикачів коробки передач в нейтральне положення;

- загальмувати автомобіль стояночним гальмом;
- заглушити двигун (при його роботі);
- відкрити капот двигуна;
- підключити тахометр;
- встановити пробовідбірний зонд газоаналізатора у випускну трубу автомобіля на глибину, не менше 300 мм від зрізу (при косому зрізі випускної труби глибина відраховується від короткої кромки зрізу);
- повністю відкрити повітряну заслонку карбюратора;
- запустити двигун;
- збільшити частоту обертання вала двигуна і пропрацювати на цьому режимі не менше 15 с;
- встановити мінімальну частоту обертання вала двигуна, не раніше ніж через 20 с, провести вимірювання вмісту оксиду вуглецю і вуглеводнів;
- встановити підвищену частоту обертання вала двигуна, виміряти вміст оксиду вуглецю і вуглеводнів; - при наявності окремих випускних систем у автомобіля вимірювання слід проводити в кожній з них. Критерієм оцінки служать максимальні значення вмісту оксиду вуглецю і вуглеводнів.

Кількість автомобілів, що підлягають контролю, повинна складати не менше:

- 30% - для підприємств з числом автомобілів до 100 од.;
- 20% - для підприємств з числом автомобілів до 500 од.;
- 10% - для підприємств з числом автомобілів більше 500 од.

Рекомендована література

1. Клименко М.О., Прищепя А.М., Стецюк Л.М. та ін. Екологічне інспектування: Підручник / М.О. Клименко, А.М. Прищепя, Л.М. Стецюк, О.А. Брежицька. – Херсон: ОЛДПЛЮС, 2014. -400 с.
2. Свояк Н.І. Екологічне інспектування. – Черкаси: Вертикаль, Видавець Кандич С.Г. – 2008. – 464 с.
3. Інструкція «Про зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві». – Затверджено наказом Мінприроди від 10 лютого 1995 р., №7. (Редакція від 25.05.2018).

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте зміст інспекційної перевірки пересувних джерел забруднення.
2. Вкажіть на особливості інспекційної перевірки пересувних джерел забруднення повітря.
3. Назвіть вимоги до вимірювальних приладів, що застосовуються при інструментальному контролю пересувних джерел.
4. Опишіть методику проведення інструментального контролю токсичності відпрацьованих газів бензинових двигунів автомобілів.

Практичне заняття №8

Перевірка водоохоронної діяльності промислових об'єктів.

Мета: ознайомитися з процедурою екологічного інспектування та здійснення державного контролю за охороною та раціональним використанням водних ресурсів.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

По кожному об'єкту, який підлягає перевірці, з метою оцінки його впливу на стан поверхневих і підземних вод, проведення кількісних розрахунків і вжиття заходів по усуненню негативних наслідків цього впливу необхідно перевіряти:

щодо водокористування: наявність самостійних водозаборів поверхневих і підземних вод, проектно-технічної документації на водозабірні споруди, водопровідну мережу, актів приймання їх в експлуатацію, дозволів на спеціальне чи відокремлене водокористування, обладнання споруд по забору поверхневих вод рибозахисними пристроями, відповідність їх проектним параметрам і ефективність роботи; наявність погоджених і затверджених в установленому порядку зон і поясів санітарної охорони водозаборів, винесення їх меж, додержання санітарного режиму на цих територіях за діючими нормами і правилами охорони джерел водопостачання; первинний облік водоспоживання, організація системи первинного обліку, обладнання водозаборів поверхневих і підземних вод контрольно-вимірювальною апаратурою і надійність її роботи. Досконалість і ступінь достовірності методів побічного (якщо вони є) обліку

витрат води в порівнянні з прямими. Правильність ведення журналів обліку води; звітність по водоспоживанню, відповідність об'ємів використаної води затвердженим лімітам, достовірність статистичної звітності, відповідність платежів за фактично використані об'єми води, в тому числі і понадлімітні, згідно діючих нормативів.

Щодо водовідведення:

- систему розділення, очищення і відведення промислових і побутових стоків, наявність очисних споруд промислових і побутових стоків, каналізаційної мережі, самостійних випусків стічних вод у природні або спеціально створені об'єкти (водойми, річки, складки рельєфу, поверхневі чи підземні поля фільтрації, шламонакопичувачі тощо). Розміщення і впорядкування водовипусків у відповідності до діючих норм і вимог, наявність проектно-технічної документації на них, актів приймання в експлуатацію, дозволів на скидання стічних вод (дозволів на спеціальне чи відокремлене водокористування), затверджених лімітів та гранично допустимих скидів (ГДС), тимчасово погоджених скидів (ТПС), планів заходів по досягненню ГДС, відповідність оформлення і погодження вказаної документації у встановленому порядку; технічний стан водовипусків, очисних споруд і каналізаційної мережі, зношеність обладнання, ступінь аварійності; відомчий лабораторний контроль, наявність окремих приміщень відомчої лабораторії, відповідність їх робочої площі і об'єму діючим нормам, свідоцтва про атестацію тощо; первинний облік стічних вод, які відводяться з території об'єкта, організацію системи первинного обліку, обладнання водовипусків контрольно-вимірювальною апаратурою і надійність її роботи, досконалість і ступінь достовірності побічних методів обліку стічних вод у порівнянні з прямими (якщо вони застосовуються); звітність по водовідведенню.

Щодо потенційних джерел забруднення поверхневих і підземних вод та загального санітарного стану території об'єкта .

наявність накопичувачів, відстійників, полів фільтрації, санкціоновані (дозовані) скиди з накопичувачів, відстійників тощо, дозволи на скиди і їх

дотримання, платежі на відшкодування нанесених збитків, цілість пломб, накладених на випуски після дозволених скидів, наявність самовільно обладнаних випусків та можливість або фактичне здійснення несанкціонованих (залпових) скидів; загальний санітарний стан території об'єкта, наявність захарашчених ділянок промисловими та побутовими відходами тощо.

Щодо комплексної водоохоронної діяльності:

економія і раціональне використання свіжої води, діючі системи оборотного і повторного водопостачання, ступінь використання для побутових і промислових потреб очищених промислових, побутових і зливових стічних вод; будівництво і реконструкція водоохоронних об'єктів (очисних споруд, систем оборотного і повторного водопостачання), хід будівництва, освоєння виділених коштів, дотримання встановлених строків будівництва і пусконаладжувальних робіт; виконання приписів попередніх перевірок об'єкта контролюючими органами, відомчих природоохоронних планів і програм, постанов Уряду та місцевої адміністрації з питань охорони водних ресурсів.

Забруднення поверхневих водних об'єктів відбувається при скидах стічних вод з порушенням встановлених норм гранично допустимих скидів (ГДС) або надходженні у водний об'єкт іншими шляхами речовин, які викликають порушення норм якості води.

Засміченням вважається скид у поверхневі водні об'єкти нерозчинних відходів (деревини, побутового сміття, шлаку, ґрунту, металобрухту тощо), що приводить до погіршення їх зовнішнього вигляду, несприятливих змін, погіршення гідрологічного режиму водного об'єкта і створює перешкоди водокористуванню.

Забруднення підземних вод – це зміна їх природного якісного складу, яка робить неможливим їх використання для господарчих або рекреаційних цілей і веде до порушення рівноваги в стані навколишнього середовища.

ВІДБІР ПРОБ ВОДИ

Проби води відбираються з метою контролю складу стічних вод та їх впливу на водні об'єкти для встановлення можливого забруднення і ступеня забрудненості об'єкта.

Відібрана проба повинна з найбільш можливою повнотою характеризувати показники складу та властивостей води об'єкта контролю на даний момент або за певний інтервал часу. Способи відбору та зберігання проб мають забезпечити сталість складу та властивостей об'єкта контролю в інтервалі часу між відбором та їх аналізом.

Систематичний відбір проб з метою контролю скидів стічних вод проводиться водокористувачем. Вибірковий або контрольний відбір проб застосовують для забезпечення контролю діяльності водокористувачів.

Проби поділяються на *разові* та *об'єднані* (усереднені).

Місця відбору проб визначають, базуючись на схемі розташування та взаємодії об'єктів контролю з урахуванням їхніх особливостей та мети контролю. Вода у місці відбору повинна добре перемішуватись. Якщо це не виконується, то відбирають проби у різних по глибині місцях і відповідним усередненням за об'ємом.

Місця відбору проб окремих потоків мають бути розташовані перед ділянками їхнього змішування, поза зонами можливого впливу відбору. Проби суміші вод різних потоків слід відбирати у місцях їхнього повного змішування, які визначаються розрахунком або експериментально. Бажано мати автоматичні пробовідбірні пристрої та засоби вимірювання витрат.

Час та частоту відбору проб встановлюють у відповідності з метою контролю, з урахуванням особливостей об'єктів контролю, на основі наявних або спеціально одержаних даних щодо неоднорідності складу та властивостей вод об'єкта контролю. Відбір проб водокористувачем повинен здійснюватись з частотою, що дозволяє контролювати неоднорідність складу або властивостей вод у прийнятих межах з прийнятою ймовірністю. Проба води з відкритої водойми повинна бути відібрана до 12 години дня.

Об'єм проби при ручному відборі має бути, принаймні, у три рази більшим за об'єм, необхідний для одного визначення усіх показників, практично достатньо 3 л. При заповненні посуду пробною слід запобігати сильному перемішуванню, розриву струменя або захоплення повітря пробною.

Відбір проб для визначення завислих речовин, нафтопродуктів, показників БСК та ХСК слід проводити в окремий посуд одноразовим наповнюванням без переливу. Відбір проб стоячих вод або з відкритих випусків над поверхнею скидання проводять за допомогою пристосувань для дистанційного відбору, у т. ч. ручного типу.

Посуд для відбору та зберігання проб, а також засоби його герметизації, не повинні призводити до змін складу або властивостей проб. Завданням відбору, зберігання та транспортування проб задовольняє посуд, що виготовлений з хімічно стійких матеріалів. Посуд для відбору, зберігання, а також транспортування проб повинен мати маркування, що не змивається. Для відбору проб води, в яких є нафтопродукти, використовується скляний посуд.

На відібрану пробу (проби) складається супровідний документ (акт, паспорт), в якому має бути наведена така інформація:

- номер посудини (проби);
- назва проби, мета відбору;
- вид проби (разова або об'єднана) із зазначенням способу усереднення;
- спосіб відбору;
- пункт та місце відбору;

дані про обробку проби (фільтрування, відстоювання, консервування тощо);

- дата, час та відомості про особу (осіб), яка відбирала пробу.

Рекомендована література

1. Клименко М.О., Прищепа А.М., Стецюк Л.М. та ін. Екологічне інспектування: Підручник / М.О. Клименко, А.М. Прищепа, Л.М. Стецюк, О.А. Брежицька. – Херсон: ОЛДПЛЮС, 2014. – 400 с.

2. Свояк Н.І. Екологічне інспектування. – Черкаси: Вертикаль, Видавець Кандич С.Г. – 2008. – 464 с.
3. Тунік Т.М., Плисенко Т.М. Природоохоронне інспектування: Навчальний посібник. – Кіровоград: 2007. – 250 с.

Питання для самоперевірки

1. З якою метою проводиться перевірка водоохоронної діяльності промислових об'єктів?
2. Що підлягає перевірці у сфері водоспоживання промислового об'єкта?
3. Як здійснюється перевірка систем водовідведення промислового об'єкта?
4. Як здійснюється перевірка комплексної водоохоронної діяльності промислового об'єкта?
5. Як здійснюється відбір проб води для встановлення можливого забруднення і ступеня забрудненості водного об'єкта?

Практичне заняття №10

Здійснення державного контролю об'єктів з питань поводження з відходами.

Мета: ознайомитися з процедурою екологічного інспектування та здійснення державного контролю об'єктів з питань поводження з відходами .

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

В процесі перевірки об'єкта з питань утворення, розміщення та знешкодження відходів необхідно розглянути:

1. Наявність затверджених лімітів на розміщення відходів та відповідність їх фактичному обсягу, що утворюється на об'єкті за рік.
2. Наявність на об'єкті технічного паспорту промислових відходів, в якому повинні бути такі розділи:
 - первинні дані про відходи;
 - відомості про місце утворення відходів;
 - характеристика відходів;
 - відомості про існуючі та можливі технології переробки і використання відходів тощо.

3. Обстеження місць, де проводиться складування промислових відходів (на території об'єкта чи за його межами), та відповідність класу небезпеки наявних відходів.

4. Дотримання санітарних норм в місцях складування відходів, способи тимчасового зберігання відходів на території об'єкта та відповідність класу небезпеки відходів, а саме:

- відходи 1 класу небезпеки зберігаються в герметичній тарі (контейнери, бочки);

- відходи 2 класу - в закритій тарі (ящики, пластикові пакети, мішки)

- відходи 3 класу - в паперових мішках, пакетах, мішках з тканини;

- відходи 4 класу відкрито (навалом, насипом).

5. Розглянути паспорт полігона та наявні документи по відведенню земельної ділянки під полігон промислових токсичних відходів (якщо він існує), їх погодження з природоохоронними і санітарними органами. При наявності полігона по захороненню промислових токсичних відходів, в'яснити його відповідність класу небезпеки відходів. Якщо об'єкт не має полігона на захоронення відходів, перевірити наявність договорів з іншими установами на захоронення відходів.

6. Перевірити наявність спостережних свердловин навколо полігона та періодичність відбору проб води з них. В'яснити питання впливу полігона на забруднення підземних вод та відкритих водойм, наявність забруднення цих вод.

7. Перевірити відповідність автотранспорту, який займається перевезенням відходів в місця захоронення, класу небезпеки відходів, що перевозяться. Крім цього, необхідно розглянути питання про зберігання відпрацьованих люмінесцентних ламп і наявність договору на їх демеркурізацію.

Рекомендована література

1. Клименко М.О., Прищеп А.М., Стецюк Л.М. та ін. Екологічне інспектування: Підручник / М.О. Клименко, А.М. Прищеп, Л.М. Стецюк, О.А. Брежицька. – Херсон: ОЛДПЛЮС, 2014. – 400 с.

2. Свояк Н.І. Екологічне інспектування. – Черкаси: Вертикаль, Видавець Кандич С.Г. – 2008. – 464 с.

3. Тунік Т.М., Плисенко Т.М. Природоохоронне інспектування: Навчальний посібник. – Кіровоград: 2007. – 250 с.

Питання для самоперевірки

1. Зміст перевірки об'єктів створення, розміщення та знешкодження відходів.
2. Назвіть основні порушення при поводженні з токсичними відходами.
3. Назвіть способи тимчасового зберігання відходів на території об'єкта екологічного інспектування.

Теми для самостійної роботи

Тема 1. Здійснення державного контролю у галузі охорони, використання і відтворення лісів.

Тема 2. Здійснення державного контролю у галузі охорони недеревних лісових ресурсів.

Тема 3. Прикордонний екологічний контроль. Види та рівні.

Тема 4. Прикордонний екологічний контроль об'єктів рослинного та тваринного світу.

Тема 5. Екологічне інспектування природно-заповідних територій.

Тема 6. Громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Орієнтовний зразок підсумкової контрольної роботи

Варіант 1

1. Державна екологічна інспекція України — _____, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.

2. Голова Держекоінспекції призначається та звільняється з посади (ким?) _____ за пропозицією

3. Основним завданням Держекоінспекції є _____

4. Посвідчення громадського інспектора з охорони довкілля видають терміном на _____.

5. Громадські інспектори у своїй діяльності керуються (нормативно-правова база)

Варіант 2

1. Голова Держекоінспекції за посадою є _____

2. Громадськими екологічними інспекторами можуть бути _____

3. Заступники Голови Держекоінспекції призначаються на посаду (ким?)

_____ на _____ підставі

пропозицій _____

за результатами конкурсу відповідно до законодавства про державну службу.

4. Основним завданням Держекоінспекції є _____

5. Держекоінспекція у своїй діяльності керується (нормативно-правова база)

Програмові вимоги до дисципліни
«Екологічне інспектування»
для студентів 1 курсу (ОР магістр) спеціальності
101 Екологія

1. Екологічне інспектування, як вид практичної діяльності з охорони навколишнього середовища.
2. Екологічне інспектування, як навчальна дисципліна.
3. Основні етапи розвитку природоохоронного інспектування в Україні.
4. Законодавче забезпечення діяльності природоінспекційних підрозділів.
5. Структура Державної екологічної інспекції України. Призначення основних складових частин Державної екологічної інспекції.
6. Основні повноваження Державної екологічної інспекції України.
7. Права та обов'язки Державної екологічної інспекції та її посадових осіб.
8. Призначення Головної державної екологічної інспекції Міністерства екології та природних ресурсів.
9. Права та обов'язки Голови держекоінспекції та її посадових осіб.
10. Права та обов'язки Головного державного інспектора України з питань охорони навколишнього природного середовища.
11. Види нормативних документів, які складаються під час здійснення інспекторських перевірок.
12. Зміст та основні положення Акту перевірки дотримання природоохоронних вимог на об'єкті господарської діяльності.
13. Основні види порушень природоохоронного законодавства. Наведіть конкретні приклади.
14. Заходи щодо впливу на порушників природоохоронного законодавства.
15. Зміст та порядок складання протоколу про порушення природоохоронного законодавства.
16. Порядок застосування заходів впливу щодо порушників природоохоронного законодавства.
17. Державний та відомчий контроль за охороною та використанням тваринного світу.
18. Які існують види адміністративних покарань за порушення вимог природоохоронного законодавства стосовно об'єктів тваринного світу?
19. Документальне оформлення порушень при незаконному добуванні природних ресурсів.
20. Опишіть порядок вилучення знарядь незаконного добування природних ресурсів.
21. З якою метою проводять перевірки дотримання природоохоронних вимог при експлуатації меліоративних систем?
22. Порядок проведення перевірки меліоративних систем.
23. Як оформлюють результати перевірок меліоративних систем?

24. Види та джерела забруднення вод при експлуатації тваринницьких комплексів. Порядок здійснення перевірок дотримання природоохоронного законодавства при експлуатації тваринницьких комплексів.

25. В яких випадках органи Державної екологічної інспекції можуть призупиняти, обмежувати чи забороняти діяльність підприємств та громадян?

26. Опишіть порядок здійснення обмеження діяльності підприємства в разі порушення ним вимог природоохоронного законодавства.

27. Нормативно-правова база для призупинення чи обмеження діяльності підприємств та громадян в разі порушення ними вимог природоохоронного законодавства.

28. Основні види інспекторських перевірок об'єктів господарської діяльності. Планування перевірок.

29. Порядок оформлення результатів перевірки об'єктів стосовно дотримання вимог природоохоронного законодавства.

30. Планування та організація проведення державного контролю за використанням лісі та інших рослинних ресурсів.

31. Порядок оформлення вимог та розрахунків на відшкодування збитків, нанесених лісовим та іншим рослинним ресурсам.

37. Як оформлюються матеріали щодо притягнення до відповідальності винних у порушенні законодавства про охорону лісів та рослинного світу?

38. Опишіть порядок проведення інспекторських перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства при проведенні рекультивативної земель.

39. Хто, коли і як проводить перевірку використання родючого шару ґрунту?

40. В чому полягає необхідність проведення радіаційного контролю об'єктів господарської діяльності та транспортних засобів?

41. Загальний порядок здійснення радіаційного контролю в Україні.

42. Хто, як і коли проводить радіаційний контроль транспортних засобів на державному кордоні України?

43. Протокол радіаційного обстеження матеріалів, що перетинають державний кордон та порядок його складання.

44. Порядок відбору проб забруднюючих речовин з газопилових потоків.

45. В яких місцях, коли і як проводять відбір проб забруднюючих речовин з газопилових потоків?

46. Порядок призначення державних інспекторів з охорони навколишнього природного середовища, які призначаються Головним державним інспектором України.

47. Основні права та обов'язки державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища.

48. Хто, як і коли контролює діяльність державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища?

49. Хто такий громадський інспектор з охорони навколишнього природного середовища? Порядок призначення на цю посаду.

50. Права та обов'язки громадського інспектора з охорони навколишнього природного середовища.

51. Порядок проведення перевірки зберігання, використання та транспортування пестицидів і мінеральних добрив.
52. В чому полягає охорона джерел водопостачання при застосуванні пестицидів та мінеральних добрив? Порядок перевірки джерел водопостачання при застосуванні пестицидів та мінеральних добрив.
53. Оформлення матеріалів перевірок з дотримання природоохоронних вимог при зберіганні, транспортуванні та використанні пестицидів і мінеральних добрив.
54. Порядок перевірки організації природоохоронної роботи в автотранспортних підприємствах.
55. Підготовка до проведення інспекторських перевірок автотранспортних підприємств.
56. Порядок здійснення контролю димності та токсичності відпрацьованих газів двигунів.
57. Порядок проведення перевірок водоохоронної діяльності на автотранспортному підприємстві.
58. Акт перевірки автотранспортного підприємства та протокол результатів вимірів шкідливих речовин.
59. Що таке інвентаризація викидів забруднюючих речовин на підприємстві. Порядок її проведення.
60. Звіт про проведену інвентаризацію викидів забруднюючих речовин: основний зміст та порядок складання.
61. Порядок проведення відбору проб води при здійсненні інспекторських перевірок.
62. Реєстрація, зберігання і транспортування проб води.
63. Основні завдання державного контролю за дотриманням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
64. Порядок здійснення перевірок територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
65. Які існують заходи впливу на порушників вимог заповідного режиму та територіях та об'єктах природно-заповідного фонду?
66. Нормативи часу на здійснення основних видів інспекторських перевірок.
67. Особливості нормування роботи працівників державної екологічної інспекції при здійсненні перевірок об'єктів господарської діяльності.
68. Основні повноваження Держекоінспекції в областях, містах Києві та Севастополі.
69. Структура, керівні органи та фінансування обласної Держекоінспекції.
70. Особливості взаємодії Державної екологічної інспекції з іншими державними установами з питань контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства.
71. Порядок здійснення екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності регіональних митниць і митниць.
72. Порядок дії державного інспектора у разі виявлення порушень природоохоронного законодавства на пунктах пропуску через державний кордон України.

73. Правопорушення у сфері поводження з відходами і відповідальність за них.

74. Державне регулювання безпеки у сфері поводження з радіоактивними відходами.